

IGAZSÁGÜGYI MINISZTERIUM
EMBERI JOGI MUNKACSOPORT TITKÁRSÁGA

NEMZETISÉGI ÜGYEKÉRT FELELŐS TEMATIKUS MUNKACSOPORT

IKT. SZÁM: VII/54/5/2015
MELLÉKLET: JELENLÉTI ÍV

EMLÉKEZTETŐ
2015. AUGUSZTUS 27. 10:00

Helyszín: 1055 Budapest, Kossuth tér 2-4. IV. em. 439/A

Időpont: 2015. augusztus 27. 10:00

Tárgy: Nemzetiségi Ügyekért Felelős Tematikus Munkacsoport Ülése

Jelen vannak: a mellékelt jelenléti ív szerint

Dr. Deák Imre nemzetiségi és civil társadalmi kapcsolatokért felelős helyettes államtitkár, a Nemzetiségi Ügyekért Felelős Tematikus Munkacsoport elnöke köszöntötte a résztvevőket, és ismertette az ülés napirendi pontjait.

1. napirendi pont: Magyarország ENSZ emberi jogi felülvizsgálata (UPR)

Dr. Deák Imre tájékoztatta a jelenlévőket, hogy az ENSZ 2006 márciusában hozta létre az Emberi Jogi Tanácsot (a továbbiakban: Tanács), amely rendszeresen, ötévenként vár el beszámolót a tagállamoktól az emberi jogok helyzetéről. A Tanács létrehozásával egyidejűleg kidolgozta az Egyetemes Időszakos Felülvizsgálat (a továbbiakban: UPR) rendszerét, amely minden tagállam emberi jogi helyzetét időszakosan, öt évente áttekinti. A UPR egy általános, egyetemes emberi jogi vizsgálati mechanizmus, amely független attól, hogy az adott ország mely nemzetközi emberi jogi egyezménynek részese. Magyarország első beszámolóját 2011-ben nyújtotta be, amelyben különös hangsúlyt kapott a roma felzárkózás kérdése, a választójogi változások, a nemzetiségekkel kapcsolatosan pedig a kulturális, oktatási és média jogok érvényesülése volt a fő szempont. A Tanács a beszámolóval kapcsolatosan több pontosító kérdéssel élt, ezek között, a Munkacsoport szempontjából kettő volt releváns, amelyeket Magyarország meg is válaszolt. A Tanács elfogadta a beszámolót, amelyhez ajánlásokat fogalmazott meg. A tagállamok által megfogalmazott ajánlások közül Magyarország 119-et teljes egészében, 3-at részben fogadott el, 26-ot pedig visszautasított.

Dr. Deák Imre kiemelte, hogy ezek az ajánlások az emberi jogok minden területére vonatkoznak, a nemzetiségi területet hét ajánlás érintett:

1. Magyarország tegyen lépéseket annak biztosítására, hogy a kisebbségi jogokat érintő alkotmányos változások nem eredményeznek a jelenlegi jogszabályi kerethez képest csökkentett garanciákat;
2. A kisebbségi kérdésekkel foglalkozó független szakértő javaslatának megfelelően etnikum és nem szerinti lebontásban biztosítsa az etnikai alapú megkülönböztetés

- méréséhez, nyomon követéséhez és orvoslásához szükséges statisztikai adatok összegyűjtését;
3. Folytassa a kisebbségek hatékony védelmét célzó intézkedések végrehajtását;
 4. Továbbra is tartsa fenn a kisebbségek és a sérülékeny személyek jogainak védelmére és elősegítésére irányuló politikáját;
 5. Stabil és rendszeres finanszírozással sürgősen biztosítsa a Gornji Senikben/Felsőszölnökön és a Stevanovicban/Apátistvánfalván működő, két szlovén-magyar kéttannyelvű iskola további működését;
 6. Biztosítson stabil és rendszeres finanszírozást a magyarországi szlovén kisebbség médiumai, nevezetesen a Radio Monoster/Szentgotthárd, a Porabje hetilap, és a szlovén TV program számára;
 7. Teljes mértékben hajtsa végre a Magyar Köztársaságban élő szlovén nemzeti kisebbség és a Szlovén Köztársaságban élő magyar nemzeti közösség külön jogainak biztosításáról szóló egyezményt és az Egyezmény végrehajtásának nyomon követésével megbízott Szlovén–Magyar Vegyes Bizottság ajánlásait.

Dr. Deák Imre tájékoztatta a jelenlévőket, hogy az első négy, általános jogi garanciákat megfogalmazó ajánlás tekintetében előrelépés történt. A második pont például a népszámláláskor teljes mértékben megvalósult, ahol négy kérdés is foglalkozott fakultatív módon a nemzetiségi identitással. A nemzetiségi törvény elfogadásával, további garanciákkal biztosította Magyarország a nemzetiségek kulturális és egyéb önrendelkezési jogait. Az ötödik, a hatodik és a hetedik ajánlások gyakorlati javaslatokat fogalmaztak meg, amelyeket különböző támogatási szerződésekkel és egyéb működési normatív költségtérítés biztosításával teljesített is Magyarország. Dr. Deák Imre jelezte továbbá, hogy a magyarországi emberi jogi helyzet monitorozása céljából 2012-ben létrejött az Emberi Jogi Munkacsoport, amely megalakította az Emberi Jogi Kerekasztalt. A Kerekasztal tematikus munkacsoportok keretében ülésezik, ezek közül egy a Nemzetiségi Ügyekért Felelős Tematikus Munkacsoport. A következő UPR beszámolót 2016 elején kell benyújtania Magyarországnak, amelynek az elkészítése már elkezdődött. A UPR során nagy hangsúlyt fektet az ENSZ a civil szervezetek, jelen esetben a nemzetiségi civil szervezetek véleményére, részben ezért került sor az ülésre is. Lehetősége van a civil szervezeteknek az ülésen szóban, de a továbbiakban írásban is kifejezni véleményüket.

Hernyes Zoltán, a Külgazdasági és Külügyminisztérium Nemzetközi Szervezetek Főosztálya képviselőjében elmondta, hogy a UPR egy screening, „átvilágítási” folyamat, amelynek nem az a célja, hogy egy országot pellengérré állítsanak, hanem a hiányosságok feltárása, az ajánlások pedig arra szolgálnak, hogy jobban működjenek az emberi jogi mechanizmusok az adott országban. Magyarország önkéntesen vállalta, hogy időközi jelentést nyújt be az ajánlások végrehajtásáról. 2014 májusában nyújtotta be Magyarország az időközi jelentést, amely megtekinthető az ENSZ Emberi Jogi Főbiztos Hivatalának a honlapján.¹ Az időközi jelentés tartalmazza a **dr. Deák Imre** által is ismertetett előrelépéseket.

Szutor Lászlóné, a Szerb Országos Önkormányzat elnöke megkérdezte, hogy szerb oldalról is meg lehet-e fogalmazni hasonló ajánlásokat az ülésen?

Dr. Deák Imre válaszában jelezte, hogy szóban is meg lehet fogalmazni az irányokat, amelyeket később részletesen írásban is kifejthetnek.

¹ Az időközi jelentés elérhető a következő oldalon:
<http://lib.ohchr.org/HRBodies/UPR/Documents/session11/HU/MidtermUPRreportHungary28May2014.pdf>

Szutor Lászlóné elmondta, hogy a szlovén nemzetiség által megfogalmazott ajánlásokhoz hasonló problémák merülnek fel a szerb nemzetiség esetében is. Kiemelte a Magyarországi Szerb Színház finanszírozásának a kérdését, valamint a nemzeti köznevelési intézmények köznevelési megállapodásának legalább öt évre szóló kibővítését. Jelenleg évente kerülnek meghosszabbításra ezek a szerződések, ami nagy bizonytalanságot jelent. Megemlítette továbbá a szerb újság, rádió, televízió, valamint a vegyes bizottságok felállításának fontosságát. Hangsúlyozta **Szutor Lászlóné**, hogy alapvetően pozitív változások következtek be az elmúlt években.

Dr. Deák Imre jelezte, hogy a nemzetiségek kulturális jogainak érvényesülése érdekében igyekeznek minél hatékonyabban támogatni az elhangzott kulturális intézményeket.

Kraszlán István az Emberi Erőforrások Minisztériuma Köznevelés-esélyegyenlőségi Osztálya képviselőjeként tájékoztatta a résztvevőket, hogy a nemzetiségi önkormányzatok által fenntartott intézmények esetében, ahol a központi költségvetési támogatások nem elegendőek az intézmény fenntartására, ott köznevelési szerződés keretében kiegészítő támogatás kerül biztosításra. Ez az ötödik ajánlásban szereplő szlovén nemzetiségi iskolák esetében is, valamint a szerb nemzetiségi iskolák esetében is egy ilyen kiegészítésről van szó. A köznevelési törvény értelmében egytől öt évig terjedő köznevelési szerződések megkötésére van lehetőség, de a nemzetiségi önkormányzatok és a Parlament Nemzetiségi Bizottsága is többször felvetette, hogy a nemzetiségi önkormányzatok, mint intézményfenntartók számára nagyobb garanciákat jelentene a hosszabb köznevelési szerződés. Egyelőre Balog Zoltán, emberi erőforrások minisztere döntésének értelmében, amíg át nem tekinti részletesen a köznevelési szerződések rendszerét, addig nincs lehetőség hosszabb lejáratú szerződés megkötésére. A döntés nemcsak a nemzetiségi iskolákra, hanem egyéb nem állami intézmény fenntartókra is vonatkozik.

Dr. Deák Imre jelezte, hogy a Kultúráért Felelős Államtitkárság eddig 100 millió forinttal tudta támogatni a nemzetiségi színházak működését, de jövőre ez kiegészül további 100 millió forinttal.

2. napirendi pont: Egyebek

Dr. Deák Imre felkérte Tircsi Richárdot, hogy tájékoztassa a jelenlévőket a „Szovjetunióba hurcolt politikai foglyok és kényszermunkások emlékéve” (a továbbiakban: Emlékév) elnevezésű pályázattal kapcsolatos tervekről.

Tircsi Richárd az Emberi Erőforrások Minisztériuma Nemzetiségi Kapcsolatok Osztályának osztályvezetője elmondta, hogy a legutóbbi munkacsoportülésen, 2015. április 14-én általános tájékoztatás hangzott el az Emlékévvvel kapcsolatban. Az Emlékév kezdetét 2015. február 25-ével hirdette meg Balog Zoltán emberi erőforrások minisztere. A közelmúltban lett bejelentve, hogy 2017. február 25-ig meghosszabbításra kerül az Emlékév. Az Emberi Erőforrások Támogatáskezelő van megbízva a pályázatok kidolgozásával és meghirdetésével. Várhatóan október elején kerülnek kiírásra a pályázatok, amikortól 30 nap áll rendelkezésre a pályázatok benyújtására. A benyújtás után elbírálásra kerülnek a pályázatok, majd a döntés után kerülnek folyósításra az összegek, így valószínűleg a 2015-ös jubileumi emlékév végére fognak megérkezni a pályázati források a pályázókhoz. Az Emlékév miatt már, a pályázatok meghirdetése előtt sok civil szervezet, nemzetiségi önkormányzat megrendezte a saját emlékévét. A helyi megemlékezések utólagos finanszírozására nincsen lehetőség, de fog tájékoztatást küldeni a Helyettes Államtitkárság arról, hogy továbbra is lesznek források

megemlékezések tartására, az emlékhely környezetének karbantartására, konferenciák tartására. Ugyanakkor, filmek, kiadványok, más konferenciák tartása a pályázati időszak alatt elszámolható. A kormány négy milliárd forintot biztosított az emlékhelyhez kapcsolódó programokra. Jelezte **Tircsi Richárd**, hogy az áprilisi ülésen főként a német nemzetiség képviselői szoltak hozzá az Emlékhelyhez kapcsolódó tájékoztatáshoz, azonban a „Málenkij Robot” nemcsak a németeket érintette, hanem más nemzetiségeket is. Végül hangsúlyozta, hogy tájékoztatni fogják a civil szervezeteket, ha az Emberi Erőforrások Támogatáskezelő honlapján megjelennek a pályázatok.

Ritter Imre, német nemzetiségi szószóló, az Észak-Magyarországi Német Önkormányzatok Szövetsége Egyesület elnöke jelezte, hogy a négy pályázati kiírásban csak emléktáblák szerepeltek, emlékmű nem. Több helyen szeretnének emlékművet állítani, ezért fontosnak tartaná, ha a pályázat erre is adnak lehetőséget. Hangsúlyozta továbbá, hogy a 30 napos benyújtási határidő nagyon kevés, ezért javasolta, hogy ez kerüljön meghosszabbításra annak érdekében, hogy érdemi pályázatokat tudjanak előkészíteni és beadni. Ezen kívül jelezte, hogy jövőre lesz a 70. évfordulója a magyarországi németek elűzésének, amelynek hasonló emlékévet kellene biztosítani, mint a „Málenkij Robotnak”. Ehhez kapcsolódó pályázatok előkészítése, pénzügyi források rendelése időszerű lenne.

Tircsi Richárd válaszában elmondta, hogy az Emlékbizottság célja az volt, hogy minden olyan településről, ahonnan a Szovjetunióba kényszermunkára elhurcoltak áldozatokat, legyen egy egységes emléktábla. Ezt a lehetőséget felajánlja az érintett településeknek a kormány, de ezen kívül lesznek egyéb források egyedi emlékművek állítására. A pályázatok benyújtási határidejével kapcsolatban tájékoztatta a résztvevőket, hogy az államháztartási törvény, valamint a hozzá kapcsolódó rendeletek határozzák meg a határidőket, de meg fogja kérdezni, hogy van-e jogszabályi lehetőség a határidő módosítására. A magyarországi németek elűzésének hetvenedik évfordulója alkalmából egy méltó megemlékezésre biztosan sor fog kerülni. Az emlékhelyre való kiszélesítéssel, valamint más közösségek bevonásával kapcsolatos javaslatot továbbítani fogja.

Dr. Deák Imre a továbbiakban felkérte **Kraszlán Istvánt**, hogy foglalja össze a nemzetiségi oktatással kapcsolatos legfontosabb ügyeket.

Kraszlán István elmondta, hogy az oktatási tárca minden évben készít egy tanévkezdő kiadványt, amelyben szerepelnek a tanévkezdéshez, illetve a tanév feladatainak végrehajtásához szükséges információk. Ebben szerepelnek a legfontosabb események, amelyet a tanév rendje előír az iskolák számára, valamint megjelennek az adott tanévben hatályba lépő jogszabályok is. A tárca honlapján már megjelent a 2015-2016-os tanévre vonatkozó kiadvány, de minden közoktatási intézménynek el is juttatják ezt.² A nemzetiségi oktatással kapcsolatosan tájékoztatta a jelenlévőket, hogy a 2015-2016-os tanévben új nemzetiségi intézményfenntartók jelennek meg. Korábban a kulturális autonómia jegyében a nemzetiségi önkormányzatok köznevelési intézményeket vehettek át, illetve alapíthattak. Nyolc országos nemzetiségi önkormányzat vett át köznevelési intézményeket, és összesen 22 intézményt tartanak fenn. A finanszírozási rend változását követően a települési nemzetiségi önkormányzatok is aktívabbak lettek. A tavalyi évben összesen 8 iskola és 5 óvoda fenntartása került nemzetiségi önkormányzatokhoz, idén ez a szám további 8 iskolával bővült. A nemzetiségi megoszlás tekintetében az intézmények kb. 90%-át német nemzetiségi önkormányzat vette át, egy ruszin, egy horvát és egy szlovák intézményről lehet beszámolni.

² A kiadvány elérhető a következő oldalon: <http://www.kormany.hu/hu/emberi-eroforrasok-miniszteriuma/kozneveleseert-felelos-allamtitkarsag/hirek/tanevkezdo-segedlet-a-2015-2016-tanevre>

Tájékoztatva továbbá **Kraszlán István** a résztvevőket, hogy a nemzetiségi tankönyvellátás terén az ingyenesség biztosítása érdekében az elmúlt években történtek lépések. Ennek keretében a tankönyveket tartós tankönyvként négy évig kell használni. A Klebelsberg Intézményfenntartó Központ (a továbbiakban: KLIK) az általa fenntartott intézményekben ingyenesen biztosítja ezeket a tankönyveket. Kivételt jelenthetnek a munkatankönyvek és munkafüzetek harmadik évfolyamokban, illetve a nem állami intézményfenntartók esetében a korábbi években miniszteri rendelet, tavaly óta pedig nyilvános pályázat biztosítja az ingyenességet. Idén augusztusban kiírásra került a pályázat, amely megjelent a Minisztérium honlapján, valamint az intézményfenntartókat is értesítette a tárca. Szeptember 15-éig van lehetőség a pályázatok elkészítésére. A tankönyvbeszerzés mellett nemzetiségi pedagógiai szakmai szolgáltatások igénybevételére is lehetőség nyílik. Jelezte **Kraszlán István**, hogy a pedagógiai szakmai szolgáltatás rendszere átalakult, az idei évtől ezeket a feladatokat az Oktatási Hivatal látja el. Az Oktatási Hivatalban a nemzetiségi feladatellátásra létrejött egy szervezeti egység, a Nemzetiségi Pedagógiai Oktatási Központ. A Nemzetiségi Pedagógiai Oktatás Központ augusztus 31-én tanévnyitó előadást szervez a Bolgár Kulturális Központban.

Ritter Imre kiemelte, hogy márciusban módosításra került az államháztartásról szóló törvény, így a nemzetiségi önkormányzatok által fenntartott nemzetiségi intézmények kikerültek azon általános szabályból, hogy a 100 fő állomány létszám alatti intézményeknél a gazdálkodási jogokat központosították. Ezzel a szabállyal a kulturális autonómia gazdasági oldal ellehetetlenült volna. A tankönyvellátás kapcsán jelezte, hogy tapasztalatok szerint a KLIK-en belül több kerületi vezető nincs tisztában azzal, hogy a nemzetiségi tankönyvellátás ingyenes, ezért kérte a Minisztériumot, hogy tudatosítsák ezt a tényt a KLIK-ben. Az elmúlt években sok új nemzetiségi tankönyv jelent meg, amelyeket akkor is meg lehet rendelni, ha nem telt le a négy év az előzőleg használatba vett tankönyveknél. Erről a tényről is fontos lenne tájékoztatni a KLIK-et.

Kraszlán István jelezte, hogy az oktatási tárca tapasztalatai szerint sem jutottak el általánosan az információk a nemzetiségi tankönyvellátással kapcsolatban. Hangsúlyozta továbbá, hogy a tavalyi pályázat is tartalmazta, valamint az idejéig is tartalmazza, hogy nem kell a négy évet kivárni abban az esetben, ha új tankönyv jelenik meg.

Szutor Lászlóné kiemelte, hogy a négy év az sok a tankönyvek kötelező használata tekintetében, mert gyorsan elhasználódnak. Célszerűbb lenne két évre módosítani ezt az időt.

Dr. Deák Imre tájékoztatta a résztvevőket, hogy ha további észrevételük van a napirendi pontokkal kapcsolatban, írásban is eljuttatják a Főosztály részére, majd további hozzászólás hiányában berekesztette az ülést.

Hangfelvétel alapján készítette: Princz Viktória, szakreferens

Látta: dr. Bielik Réka, titkárságvezető

Jóváhagyta: dr. Deák Imre, nemzetiségi és civil társadalmi kapcsolatokért felelős helyettes államtitkár